

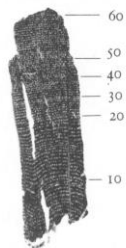
UPUTE ZA UZIMANJE UZORAKA DRVETA S ARHEOLOŠKIH LOKALITETA ZA DENDROKRONOLOŠKU ANALIZU

Laboratorij za dendrokronološka istraživanja (Laboratory of Tree-Ring Research) na Sveučilištu Arizona, SAD, analizira drvo i drveni ugljen s cijelog egejskog područja, prostora Jadrana, Balkana, istočnog Sredozemlja i Levanta. Ovaj geografski ograničeni prostor odražava naše sadašnje mogućnosti primjene dendrokronološke metode na dobro sačuvano drvo i drveni ugljen širom ovog područja. Hoćemo li moći proširiti primjenu te metode i na područja prema istoku u Mezopotamiju ili prema sjeveru na Krim i Kavkaz, zasada ne znamo. Posjedujemo uzorke iz gotovo svih povijesnih razdoblja kao i prapovijesti, u Turskoj sve do neolitika. Naše kronologije iz 2014. godine obuhvaćaju više od 7500 godina (vidi shematske grafikone za hrast i četinare).

ŠTO JE DOBAR UZORAK?

Općenito uzevši svaki uzorak hrasta, bora, jele, smreke, borovice ili cedra s više od 50 godina može se datirati ako postoji pouzdana kronologija za to vremensko razdoblje. Najbolji su uzorci oni sa 100 ili više godina. Nije važna veličina uzorka već, mnogo više, broj godina. Naprimjer, s turskih lokaliteta iz srednjeg brončanog doba (Kültepe i Acemhöyük) imamo uzorke izgorjenih trupaca iz temelja kuća presjeka 40 cm koji imaju 250 do 430 godina, a s istih lokaliteta dobili smo i dodatne uzorke koji se mogu unakrsno datirati premda u prosjeku imaju samo 4 cm, ali sa 150 godina.

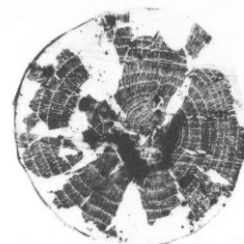
Ako vi osobno, kao arheolog ili skupljač, niste u vrijeme iskopavanja sigurni koliko godina ima neki uzorak, sačuvajte drvo na dolje opisani način, a mi ćemo izbrojiti godine bilo na vašem lokalitetu ili u laboratoriju. Može se mjeriti i karbonizirano drvo i ono koje nije gorjelo. (Prednost je izgorjenoga drveta u tome što ne trune.) Imajte na umu da će se najbolji rezultati mnogo lakše postići na temelju većega broja uzoraka negoli na jednom ili na dva primjerka. Naravno, dobro sačuvanoga drveta nema na svakom lokalitetu, tako da kada imamo sreću naići na drvo ili na drveni ugljen, nastojimo uzeti uzorak svakoga komada drveta koji nađemo.

STVARNA VELIČINA

<<<Uzorak iz Demircihüyük s 63 goda
(dobri uzorci ze datiranje)

Uzorak iz Demircihüyük s 12>>>
godova (beznadno za datiranje)

KAKO SE UZIMAJU UZORCI:

1) Kada nađete na nenagoren trupac u dobrom stanju, omotajte ga konopom nekoliko puta odmah za vrijeme iskopavanja i odrežite jedan komad preko cijeloga presjeka. Pojačajte konopac ponovnim omotavanjem odrezanoga komada trakom za maskiranje kakva se upotrebljava u građevinarstvu ili tkaninom (zavojem). Jasno označite svaki uzorak s obzirom na poziciju i podrijetlo na način kako biste i inače označili arheološki nalaz. Za trupac u dobrom stanju dovoljan će biti samo konopac, a ako je uzorak crvotočan ili uništen na drugi način, trebat će upotrijebiti dodatni konopac i traku kako bi se sačuvao neoštećen, naročito nakon što je odrezani komad izvađen iz zemlje. Imajte na umu da sa svakim izgubljenim godom gubite i jednu godinu za datiranje.

2) Za karbonizirane ili djelomično karbonizirane uzorke konopac je najbolji način stabilizacije. Svaki komad nađenoga drvenog ugljena treba biti zamotan uzicom kako bi se oko njega stvorio zaštitni "oklop". U protivnom bi se uzorak mogao početi ljuštiti i tako izgubiti nekoliko godina. Nakon toga uzorak treba spremi u plastičnu vrećicu i jasno označiti. (DA BI SE UZORAK JOŠ BOLJE OSIGURAO, MOŽE SE UPOTRIJEBITI DODATNA OBLOGA ILI PAMUK, NAROČITO AKO GA ŠALJETE U LABORATORIJ U ARIZONU.)

